

Strateginotat for Universitetet i Tromsø for perioden fram til år 2010

1. Visjoner og overordnede mål

Universitetet i Tromsø inngår som institusjon i et internasjonalt universitetsnettverk. Dette stiller krav både til kvalitetsmessig standard og til faglig bredde. Universitetets faglige profil bestemmes i stor grad av dets forhistorie og den geografiske beliggenheten. Det at universitetet er den sentrale utdannings- og forskningsinstitusjonen i landsdelen, stiller også krav til den faglige bredden. Dette stiller institusjonen overfor flere dilemma:

- det må både satse på egen region og ha en internasjonal orientering.
- det må dekke behov både innen offentlig og privat sektor.
- selv om grunnforskningen er en hovedforpliktelse, må det også kunne ta på seg oppgaver innen anvendt forskning.

Universitetet i Tromsø er forpliktet overfor et felles sett av grunnleggende verdier som gjelder for universiteter innen vår kulturkrets: forskningen og undervisningens frihet, prinsippet om at undervisningen skal være forskningsbasert på alle nivå med strenge krav til forskningsetikk og sannhetssøking.

Hva ville samfunnet lagt vekt på om målene for Universitetet skulle omformuleres ut fra dagens situasjon? Tar vi utgangspunkt i den aktuelle debatten, så uttrykkes det forventninger om at institusjonen bør satse mer på utdanninger som gir svar på næringsmessige utfordringer. Samtidig har universitetet ambisjoner om å utvikle fremragende forskning og å vinne internasjonal anerkjennelse på utvalgte områder. Disse posisjonene synes å representere ytterpunktene på en modellskala og kan gis betegnelsene henholdsvis «serviceuniversitetet» og «forskningsuniversitetet». For Universitetet i Tromsø gjelder det å finne sin rolle og plass i forhold til de forventninger som stilles til universitetet i Nord-Norge og de krav som stilles til institusjonen som medlem av det internasjonale universitetsfellesskapet. Å formulere innholdet i denne rollen er hovedformålet med dette dokumentet.

Det vil også prege argumentasjonen i dette dokumentet at Universitetet i Tromsø fremdeles er en institusjon under oppbygging. Om- og nedbygging i noe betydelig omfang for å skape rom for nye faglige utbygginger er derfor ikke en aktuell problemstilling, men det forhold at en så stor del av budsjettet er bundet opp i faste utgifter, tilsier at universitetet fortløpende må vurdere sin ressursbruk.

Kravet til kvalitet vil være en underliggende forutsetning for universitetets mål og strategier.

Med dette som utgangspunkt settes følgende mål for universitetet:

- Universitetet i Tromsø skal, gjennom forskning og undervisning som holder høye internasjonale mål, utvikle, bevare og formidle relevant kunnskap.
- Universitetet i Tromsø skal være ledende internasjonalt innen nordområdeforskning og -utdanning.
- Universitetet har et særlig ansvar for å ivareta grunnforskningen og for å skape forståelse for dens betydning i samfunnet.
- Universitetet skal ivareta forpliktelser såvel overfor landsdelen som det internasjonale samfunn.
- Universitetet skal være en samfunnskritisk institusjon.
- Universitetet har et særlig ansvar for å frambringe kunnskaper i forhold til det samiske samfunnets behov.

- Universitetet skal være landsdelens sentrale kompetanseinstitusjon.
- Universitetet skal ha en særlig oppgave med hensyn til kultur- og naturformidling.
- Universitetet skal utvikle inspirerende læringsmiljøer.
- Universitetet skal være den sentrale etter- og videreutdanningsenheten i landsdelen.
- Universitetet skal være i forkant av utviklingen når det gjelder tilgang på og bruk av IT innenfor forskning, undervisning og formidling.
- Universitetet må ha evne til omstilling og kunne svare på nye krav, avveid mot langsiktige forpliktelser.
- Universitetet skal være en arbeidsplass som tilbyr studenter og ansatte så gode arbeidsforhold og så godt miljø som mulig.

2. Bakgrunn og måloppfyllelse.

I Ruud-komitéens innstilling fra 1965 ble følgende fem forhold framholdt som viktige grunner til å etablere et universitet i Nord-Norge:

- avhjelpe mangelen på akademisk arbeidskraft i Nord-Norge.
- gjøre det lettere for nordnorsk ungdom å ta høyere utdanning.
- fremme sosial og økonomisk utvikling i landsdelen.
- øke antall studieplasser på landsbasis.
- et universitet i Tromsø ville være det naturlige senteret for en rekke viktige forskningsoppgaver

Selv om de regionale målene var mest i forgrunnen ved etableringen av universitetet, ble det også framhevet at det bare var ved å drive forskning og undervisning på høyt internasjonalt nivå at universitetet kunne tjene landsdelen.

Langt på veg må det sies at forventningene som ble stilt i Ruud-komitéens innstilling er innfridd på disse punktene:

- Det er særlig offentlig virksomhet som har blitt tilført høyt utdannet arbeidskraft fra Universitetet i Tromsø. Over 80 prosent av yrkesaktive med høyere utdanning i Nord-Norge arbeider innen offentlig sektor.
- Nordland og Troms ligger nær landsgjennomsnitt med hensyn til andel av årskull 19-24 år som tar høyere utdanning. Finnmark har også hatt sterk økning, men ligger fremdeles noe etter. Det er fremdeles ikke oppnådd nasjonal likestilling når det gjelder utdanningstilbudet; det står 29 personer bak hver studieplass i Nord-Norge, mot 25 i landet som helhet.
- Utviklingen innen offentlig sektor har bidratt til bedring av offentlige tjenester i landsdelen. Forskning og utdanning innen nordnorsk kultur, språk og historie har betydd mye for identitetsutvikling og en bred kulturell aktivisering. Forskning på naturressursene har gitt grunnlag for ny næringsvirksomhet. Det gjelder særlig virksomheten innen fiskeri, geologi, den øvre atmosfære og romforskning, samt utviklingen av verktøyfag som bioteknologi og informasjonsteknologi.
- Vurdert som tilskudd til nasjonens studieplasser har betydningen vært mer begrenset. Da Universitetet i Tromsø ble etablert, var det vel 30 000 studenter ved universitetene og de vitenskapelige høgskolene, i dag har disse institusjonene 75 000 studenter og det er omlag 170 000 studenter i universitets- og høgskolesektoren totalt. Av disse er altså omlag 6500 studenter ved Universitetet i Tromsø.
- Tromsø er blitt et senter for fiskeriforskning, polarforskning og samiske studier. Det er etablert anvendte forskningsinstitutt, blant annet gjennom NORUT-konsernet.

3. Rammene for universitetet framover.

3.1. Utfordringene fra landsdelen.

Det er ønskelig at Universitetet bidrar mer til den næringsmessige utviklingen i Nord-Norge. Det blir blant annet vist til manglende satsing på informasjonsteknologi: muligheter for næringsmessig utvikling blir ikke utnyttet fordi det ikke finnes nok fagfolk innen området. Det pekes også på manglende satsing på fiskeriteknologi og markedsføring. Sett i forhold til situasjonen da Universitetet i Tromsø ble etablert, innebærer denne orienteringen mot næringslivets behov en endring. Den gang var universitetsetableringen mer framholdt som et allment regionalpolitisk virkemiddel, med vekt på like muligheter til utdanning og bedret tilgang til velferdsstatens goder.

Det offentlige har de siste 15-20 år bygd ut en betydelig kunnskapsmessig infrastruktur i Nord-Norge, bestående av bedriftsrettede virkemidler, veiledningsinstitusjoner, utviklingsprogrammer, forskningsinstitusjoner og finansieringsordninger. Denne innsatsen synes likevel ikke å ha ført til den nyskaping i landsdelens næringsliv som fra noen hold har vært forventet. Det kan riktig nok vises til en viss knoppskyting av kunnskapsbaserte bedrifter i Tromsø, men sett under ett har bidragene til sysselsetting, nyetablering og nyskaping innen det kunnskapsbaserte næringsliv vært begrenset. Det er dokumentert at nordnorske foretak gjennomgående er mindre innovative enn landsgjennomsnittet. Det er ikke en realistisk forventning at universitetet alene skal bidra til mer næringsutvikling, men det må forholde seg til det å være en sentral part også på dette området.

Universitetet har et spesielt ansvar for kunnskapsutvikling om de naturbaserte ressurser.

Som verdens nordligste universitet, lokalisert i en naturressursbasert landsdel i en rik nasjonalstat, har Universitetet i Tromsø et spesielt ansvar på dette området. Ødeleggelse av naturressurser og marginalisering av urfolk og andre som baserer seg på høsting av slike ressurser er både et hovedproblem i det sirkumpolare området og ellers i rike og fattige land over hele verden. Her er det en klar kobling mellom universitetets landsdelsansvar og det globale ansvar. På denne bakgrunn bør forskning og kunnskapsutvikling som kan legges til grunn for bærekraftig høsting og utvikling i naturressursbaserte regioner vektlegges.

Universitetet bør medvirke til at Nord-Norge disponerer en større andel av landets FOU-midler.

Trass i den betydelige satsingen innen forskning og høgre utdanning som har funnet sted i Nord-Norge de siste 25 år, så har andelen av landets samlede FoU-midler ligget forholdsvis stabilt rundt 5 % de siste 20 år. Andelen sank fra 5,6 % i 1991 til 4,8 % i 1995. En vesentlig forklaring på at landsdelen har under halvparten av den FoU-andel den skulle hatt i forhold til folketallet, er at under en prosent av næringslivets samlede FoU-midler anvendes i Nord-Norge. Det er illustrerende at over to tredjedeler av FoU-midlene i landsdelen er knyttet til universitetsfylket Troms.

Det er fremdeles et betydelig underskudd av akademisk arbeidskraft.

Råd for høgre utdanning i Nord-Norge har påvist at landsdelen har et betydelig underskudd på akademisk arbeidskraft. For å komme på samme utdanningsnivå som landet for øvrig, må Nord-Norge ha over 14 000 flere personer med høgre utdanning, herav over 1 000 på doktorgradsnivå. For å oppfylle de grunnleggende utdanningsmessige likestillingskrav som lå til grunn for etableringen av Universitetet i Tromsø gjenstår det fremdeles en god del. I 1996 var 22% av aldersgruppen 19-24 år under høgre utdanning mot 25% for Sør-Norge. Erfaringene fra medisinerutdanningen viser at Nord-Norge må ha en overdekning i forhold til landsgjennomsnittet for å oppnå dekning av etterspurte kandidater.

Universitetet må utvikle etter- og videreutdanningstilbud i samsvar med etterspørselen i arbeids- og næringsliv i landsdelen.

Som en konsekvens av den økte fornyelsestakten i kunnskapsgrunnlaget og dermed også i arbeids- og næringslivet, er utdanningen i større grad blitt en kontinuerlig prosess, jfr Buer-utvalgets innstilling og St.meld. nr. 42 (1997-98) *Kompetansereformen*. Det er forventninger til at Universitetet i Tromsø tar opp denne utfordringen på vegne av landsdelen. I St.meld. nr. 38 (1997-98) *IT-kompetanse i et regionalt perspektiv* er det foreslått etablert en koordineringsfunksjon for den IT-baserte fjernundervisningen i Tromsø.

Landsdelen står overfor en ny fraflyttingsbølge.

Et vesentlig trekk ved utviklingen i Nord-Norge ved slutten av 90-årene er at landsdelen opplever en økende fraflytting. De fire nordligste fylkene hadde i 1997 en netto befolkningsnedgang. Det er også oppstått en ny situasjon ved at utflyttingen fra Tromsø samme år for første gang på flere år var høyere enn innflyttingen. Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag har i en rapport vist at de med universitets- eller høgskoleutdanning på minst 4 år har en flyttetilbøyelighet som er mer enn 7 ganger så høy som den øvrige befolkningen.

Økt tendens til sentralisering.

Denne utviklingen synes i stor grad å være bestemt av to forhold: investeringsvirksomheten og en allmenn tendens til sentralisering. På det sentrale østlandsområdet har det gjennom 90-tallet vært gjort en rekke tunge investeringer. Det synes også å være en utvikling i retning av sentralisering i Sør-Norge av konsernfunksjoner i større foretak, såvel innen privat som offentlig virksomhet. I lys av internasjonaliseringen argumenteres det med at det må etableres store, konkurransedyktige enheter. De nasjonale ressurser må samles dersom nasjonen skal kunne hevde seg internasjonalt. I denne situasjonen vil det være en hovedutfordring for Universitetet i Tromsø å virke som en sentral aktør for å hindre ytterligere nedbygging av landsdelen. Dette kan gjøres ved å bidra til å utvikle nisjer og samordnede tiltak innen områder hvor det kan utvikle særlige fortrinn, som innen telemedisin, romforskning og fiskeriforskning. Det er viktig i denne sammenhengen ikke bare å se hen til «naturgitte fortrinn», men å være åpen for at kompetansemessige fortrinn vil kunne utvikles over et videre faglig spekter.

Det er fortsatt legemangel i Nord-Norge.

Selv om medisinerutdanningen i Tromsø på mange måter har vært en suksess, så sliter landsdelen fremdeles med en økende underdekning av leger i forhold til landet for øvrig. Det er et beregnet legeunderskudd i landsdelen på 700 stillinger og de tre nordlige fylkene har til enhver tid 15-20% ubesatte stillinger. Det er betydelig engasjement og forventninger i landsdelen til at universitetet skal bidra til å løse dette problemet gjennom økt utdanningskapasitet. Universitetet er villig til ta på seg denne oppgaven. For å kunne øke opptakskapasiteten til 100 medisinerstudenter per år kreves det betydelige investeringer og bevilgninger.

3.2. Økonomi

Reduserte driftsmidler siden 1990.

Universitetet i Tromsø er i en spesiell situasjon i forhold til de andre universitetene ved at det fortsatt er under oppbygging. Universitetet har ikke den nødvendige faglige bredden og det er ennå mange små fagmiljø som bør styrkes. I løpet av det siste tiåret er det bygget opp en rekke fag og det har samtidig vært en betydelig økning i antall studenter. I 1990 endret departementet bevilgningspraksis slik at budsjettendringer ble knyttet til tilførsel av nye studieplasser, med en fast marginalkostnad per studieplass. For Universitetet i Tromsø som var og er i en vekstfase slo dette uheldig ut. Nye og ressurskrevende profesjonsstudier har måttet bygges ut med marginaltildeling per studieplass. Dette sammen med at Universitetet i Tromsø har en større andel eksperimentelle fag og kostbare profesjonsstudier enn de øvrige universitetene, har ført til en negativ utvikling i driftsmidler per student. Dette gir også svekkede muligheter for forskning og utvikling av studietilbudene.

Tildelingen av midler til den delen av forskningen som ikke faller inn under de prioriterte programområdene har blitt redusert. Det har også skjedd en betydelig reduksjon i tildelingen av midler til vitenskapelig utstyr over de ordinære budsjettene. I noen grad blir dette oppveid ved at NFR har satset på bevilgninger til tungt vitenskapelig utstyr.

Samlet er dette en bekymringsfull situasjon for universitetet. Rekrutteringsmulighetene svekkes både med hensyn til ansatte og studenter. Forholdet kan ikke rettes opp gjennom effektiviseringstiltak og omdisponeringer. Dersom enkelte områder under disse forholdene skal kunne gis arbeidsforhold som sikrer den ønskede kvalitet, må andre deler av universitetet vurderes nedbygd.

3.3. Konkurransesituasjonen.

Studenttall som grunnlag for ressurstildelingen.

Som opplyst under 3.2. har antall studenter blitt det mest sentrale kriteriet for tildeling av ressurser. Dette vil kunne bety at oppmerksomheten i økt grad blir flyttet over på kvantitative forhold. Slik det går fram av 3.1. har Nord-Norge et betydelig underskudd av akademisk arbeidskraft. Universitetet i Tromsø bør også som den sentrale kompetanseinstitusjon i landsdelen ha en minimumsstørrelse for å kunne tilby den nødvendige faglige bredde. Hovedargumentasjonen for ressurstilførselen til Universitetet i Tromsø vil fortsatt måtte være av politisk karakter. Samtidig er det ønskelig å komme fram til tildelingskriterier som i større grad tilgodeser forskningsvirksomheten og kvaliteten på undervisningen. Dette er en oppgave universitetet vil samarbeide med departement og de øvrige universitetene om.

Konkurransen om studentene skjerpes.

Norge er nå inne i en periode med små årskull av 19-åringer, på ca 51 000 individer. Mot slutten av planperioden vil kullene igjen stige mot ca 60 000 individer, slik det har vært i lange perioder i etterkrigstiden, bortsett fra 1976 - 1990. Sammenholdt med et stramt arbeidsmarked betyr dette at konkurransen om studentene blir skarpere.

Det er en utfordring at omtrent like mange nordnorske studenter søker utdanning ved universitet og vitenskapelige høyskoler i Oslo og Trondheim som i Tromsø. Nord-Norge er den landsdelen hvor færrest studerer i egen landsdel. Dette er også en felles utfordring for Universitetet i Tromsø og øvrige nordnorske institusjoner. Ungdommer fra denne og ikke minst andre landsdeler bør tilbys forhold som gjør at de velger å studere i Nord-Norge.

Konkurransen mellom institusjonene.

Oppmerksomheten om studentrekrutteringen innebærer også en skjerpet konkurranse mellom institusjonene. Signalene om ressurstilgangen i perioden framover gir ikke grunn til å forvente en mindre tilspisset konkurransesituasjon. Utviklingen av internett vil sette universitetene i en situasjon hvor konkurransen om studentene ikke bare vil være nasjonal, men global. Det vil bli viktig å utnytte de samarbeidsfora som er opprettet for å finne fram til en hensiktsmessig arbeidsdeling og til å løse oppgaver av felles interesse, der det er mest påkrevet. Det nye Norgesnetttrådet, Det norske universitetsråd og Råd for høgre utdanning i Nord-Norge vil være sentrale organ for Universitetet i Tromsø i denne sammenhengen. Et eksempel på slik samordnet innsats er forslaget fra Universitetsrådet og Høgskolerådet om å forankre etter- og videreutdanningsreformen på universitets- og høyskolenivå i universitetene og høyskolene.

Konkurransen om høyt kvalifisert personale.

I tillegg til det generelle underskudd på akademisk arbeidskraft merker universitetet problemer med å rekruttere personer til vitenskapelige stillinger. Det kan variere over tid hvilke fag dette er, men

på 90-tallet har en særlig hatt problemer med å rekruttere personale til datafag, medisin, juss og en del språkfag.

3.4. Organisasjonsmessige utfordringer.

Endringer i teknologi, konkurransesituasjonen, offentlige forvaltningsreformer, med både endrede rammer og kriterier for ressurstildeling, har blant annet medført at det er nødvendig med en kontinuerlig utvikling av organisasjonen. De øvrige universitetene har gjennomført eller gjennomfører effektiviseringsprosjekter. Det kan velges om slike tiltak skal gjennomføres som ett samlet prosjekt, eller om det heller skal være en kontinuerlig prosess. Ved siden av effektiv ressursutnytting, har dette har også betydning ved at det i endring av forutsetningene raskt skal kunne responderes overfor utdanningssøkende, studenter, ansatte, myndigheter eller omverdenen i sin allminnelighet.

4. Forskning

Universitetet har først og fremst ansvar for å drive grunnforskning av høy kvalitet over et bredt spekter.

Av dette følger at også fag som ikke klart faller inn under hovedprofilen skal ha gode utviklingsmuligheter. For å ha ressurser til å styrke forskningsområder og styre utviklingen av disse, bør styret disponere vesentlige strategiske midler for å kunne påvirke utviklingen på en avgjørende måte.

Universitetet i Tromsø har ansvar for å drive grunnforskning over et bredt spekter. Universitetet skal drive forskning på ledende internasjonalt nivå innen noen områder hvor det har komparative fortrinn på grunn av sin beliggenhet.

Med dette utgangspunktet har Universitetet i Tromsø utpekt følgende satsingsområder:

- nordområdeforskning
- fiskeriforskning
- nordlysforskning/romforskning
- samfunnsmedisinsk forskning
- flerkulturelle og flerspråklige forhold
- forskning om samiske forhold

Ut fra breddekravet til universitetet er det noen nye fag som bør opprettes og som ut fra universitetets krav til utdanningen skal være basert på egen grunnforskning. Styret har vedtatt prioriteringer for den faglige utbyggingen framover.

Utenfor budsjettrammen prioriteres:

- arktisk landbruk og naturbruk
- spansk
- naturfag med arktisk profil (glasiologi)
- mediefag

Innenfor eksisterende budsjettrammer prioriteres følgende fag:

- folkloristikk
- næringsmiddelfag
- naturfag med arktisk profil (geofysikk og oseanografi)

En velfungerende forskerutdanning er av avgjørende betydning for at universitetet skal kunne nå sine øvrige mål.

Den organiserte forskerutdanningen må kontinuerlig ha oppmerksomhet. Det må arbeides med å sikre kvaliteten på tilbudet både i forhold til undervisning og veiledning.

Utenlandsopphold under doktorgradsstudiet bør prioriteres.

Finansieringen av det 4. året må søkes løst og stipendiatene bør sikres like muligheter for gjennomføring av arbeidet med doktorgraden.

Universitetet i Tromsø legger vekt på å fremme tverrfaglig forskning og undervisning.

Gjennom de utpekte satsingsområdene, små fysiske avstander på universitetsområdet og forholdsvis små og oversiktlige miljøer, har universitetet gode muligheter til å etablere tverrfaglige møtepunkter som kan virke nyskapende både på forskningen og undervisningen.

Sentrene er opprettet for å synliggjøre og fremme forskning

innen noen utvalgte områder som Universitetet i Tromsø ønsker å legge vekt på. Det er avgjørende at sentrene og deres virksomhet blir organisert slik at den tilsiktede synlighet blir oppnådd.

Universitetet i Tromsø har følgende sentre: Senter for samiske studier, Roald Amundsens senter for arktisk forskning, Senter for miljø og utviklingsstudier (SEMUT) og Senter for kvinneforskning og kvinner i forskning (Kvinnforsk).

Det er en sentral utfordring for Universitetet i Tromsø å utvikle seg videre som et internasjonalt tyngdepunkt både når det gjelder studier av samiske spørsmål og urfolk- og minoritetsspørsmål generelt.

Det er naturlig at Universitetet i Tromsø ut fra sin geografiske beliggenhet og øvrige målsettinger inntar en ledende rolle innen denne type forskning. Det vil bli utarbeidet en egen strategiplan for samisk studier som i tillegg til forskning skal omfatte utdanning, formidling og rekruttering.

I et internasjonalt perspektiv er det en sentral del av Universitetet i Tromsøs forskningsprofil å bidra til en bærekraftig utvikling hos underprivilegerte grupper.

Tromsømiljøenes samfunnsvitenskapelige kompetanse med hensyn til regional utvikling vil i dette perspektivet kunne ha en klar overføringsverdi til utviklingsforskning i den tredje verden.

Universitetet må forholde seg til en økt andel eksternt finansiert forskning.

Omfanget varierer mellom fagområdene: innen fiskerifag og medisin kommer nær 30% av driftsmidlene fra eksterne kilder. Universitetet må innrette seg på at denne finansieringskilden kan bli enda mer sentral i årene som kommer. Hensynet til institusjonens mål og interesser må være overordnet ved valg av prosjekter med denne finansieringsform. Grunnleggende forskningsmessige krav til metoder og publisering må bli ivaretatt. Økningen av den eksternt finansierte virksomheten er også et uttrykk for at universitetene har en betydelig samfunnsmessig interesse. Dette er en situasjon universitetet tar inn over seg, men det er også viktig at det føres en løpende dialog med grupper, institusjoner og myndigheter som stiller slike krav til universitetet.

Betydningen av finansiering fra Norges Forskningsråd og EU-programmer vil øke framover. Basisbudsjettene vil sannsynligvis ikke kunne finansiere grunnforskningen i samsvar med behovene. Dette stiller krav til oppbygging av kompetanse og organisering for å kunne hente ut midler fra de eksterne kildene. Dette må inngå som en sentral del av institusjonens forskningsstrategi.

De vitenskapelige samlingene skal utvikles til nytte for forskning og undervisning.

Lov om universiteter og høyskoler gir universitetet pålegg om å bygge opp, drive og vedlikeholde museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger. Samlingene skal dokumentere forskningen ved Universitetet i Tromsø. De må også oppfylle de faglige krav som stilles for å kunne fungere som referanse og dokumentasjon for lovpålagte forvaltningsoppgaver og som grunnlag for planleggingsvirksomhet i landsdelen.

Universitetsbiblioteket som læringsressurssenter.

Dagens bibliotek er i økende grad IT-basert. For at Universitetet i Tromsø skal framstå som en attraktiv arbeidsplass for forskerne er det avgjørende at denne utviklingen gis oppmerksomhet. Digitaliseringen åpner nye muligheter for lagring, arkivering, søk og gjenfinning av de vitenskapelige bibliotekenes kilder og materiale. I denne sammenheng blir biblioteket et senter for kunnskapsformidling, hvor bibliotekets tjenester og samlinger bringes ut til ansatte, studenter og publikum via den enkeltes PC. For å kunne utnytte biblioteket som læringsressurssenter for både studenter, ansatte og samfunnet vil IT-funksjonen og biblioteksfunksjonen måtte knyttes nærmere sammen.

5. Utdanning og undervisning

Et hovedmål for utdanningen ved Universitetet i Tromsø er å bidra til at utdanningsnivået i Nord-Norge innen alle områder av høyere utdanning kommer på høyde med landet for øvrig. Under punktene 2, 3.1 og 3.3 er det, blant annet med støtte i beregninger foretatt av Rådet for høyere utdanning i Nord-Norge (RHU), vist at landsdelen har et betydelig underskudd av studieplasser på alle nivå. Det er også påvist at Nord-Norge har størst andel studenter som studerer utenfor egen landsdel. Landsdelen mangler både studieplasser og studietilbud. Universitetet i Tromsø har sammenfallende mål med RHU på følgende områder:

- studiehyppigheten i landsdelen må øke
- fagtilbudet må utvides og bli mer differensiert
- landsdelen må gis nasjonale oppgaver innenfor flere fagområder
- landsdelen må få flere studieplasser

Utdanningsspørsmål i Nord-Norge vil så lenge landsdelen har et utdanningsmessig etterslep være nært koblet til kvantitative forhold.

Arbeidet for å nå de kvantitative mål, må likevel underordnes de kvalitative krav til utdanningstilbudene. All utdanning ved Universitetet i Tromsø skal være forskningsbasert. Grunnutdanningene skal kunne fungere alene, men også være basis for hovedfags- og doktorgradsutdanning.

For at universitetet skal være attraktivt er det viktig at det kan gis et bredt fagtilbud.

Av ressursmessige grunner er det viktig at det avklares politisk hvilke nye fag som skal etableres framover. Under avsnitt 4 om forskning er det opplistet de fag som universitetet vil prioritere i årene framover.

Eventuell utbygging av faget odontologi utredes av et utvalg oppnevnt av Sosial- og helsedepartementet. Finansieringen av dette studiet forutsettes å skje i sin helhet gjennom tillegg til eksisterende bevilgningsrammer.

Universitetet må kunne tilby utdanning i et tilstrekkelig omfang innen områder som vil være avgjørende for utviklingen i landsdelen.

Det er viktig å utvikle fagtilbudene i en god dialog med omgivelsene. Gjennom forskningsvirksomheten vil universitetet utvikle og formidle ny relevant kunnskap. Forskningsbasert høgre utdanning er en avgjørende kvalitet som universitetet tilfører det nordnorske samfunnet.

Det vil være av avgjørende betydning både for rekrutteringen og for det videre studieløp at begynnerstudenten får en god start ved universitetet.

Det må settes i verk tiltak for å lette overgangen fra videregående skole til universitetet. Her vil arbeidet med førstesemesterstudiet og examen facultatum stå sentralt. Det vil derfor også være av stor betydning at de best kvalifiserte lærerkreftene også underviser på lavere grad. Studentrettede tiltak iverksatt og gjennomført av studentene vil kunne vesentlig betydning i denne sammenhengen.

Krav til pedagogiske kvalifikasjoner må vektlegges ved tilsetting av vitenskapelig personale med undervisningsansvar.

De av lærerne som ikke har tilstrekkelig grunnlag i universitetspedagogikk ved tiltredelsen, eller som har behov for å dyktiggjøre seg ytterligere, skal gjennomføre et eget kurstilbud.

Problem- og prosjektbaserte læringsformer skal være sentrale elementer i studiekvalitetsarbeidet.

Det er ønskelig å styrke utviklingen fra en eksamensgivende til en utdannende institusjon, i et slikt perspektiv vil problem- og prosjektbaserte læringsformer være sentrale. Dette innebærer at det legges vekt på å se undervisningsformer, metoder og lærestoff i et kritisk perspektiv. Det tilstrebes undervisningsformer som aktiverer studentene. Det skal gjennomføres jevnlig evaluering av undervisningen.

Informasjonsteknologien vil være et sentralt virkemiddel i utviklingen av universitetets studietilbud.

Her vil anvendelsen av IT gjennom utviklingen av det digitale biblioteket, bruken av internett i undervisningen/fjernundervisningen og innen problembasert læring være sentrale områder.

Utvikling av etter- og videreutdanningstilbud er et område av økende betydning.

For å møte forventninger og krav fra samfunnet må tilbud og kompetanse innen området bygges betydelig opp. Universitetet vil bidra aktivt til at det norske universitets- og høgskolesystemet organiserer seg slik at sektoren blir en sentral aktør i den nasjonale etter- og videreutdanningsvirksomheten. Universitetet i Tromsø skal i et samspill med samfunnet gi forskningsbasert etter- og videreutdanning, både rettet inn mot grupper og enkeltindivider i landsdelen og innen enkelte felt som et nasjonalt tilbud.

Universitetet vil arbeide videre for å styrke cand.mag.-graden.

Det legges vekt på å avklare studienes egenart, krav til fordypning, overgangsmuligheter og å heve utdanningens status på arbeidsmarkedet. Innenfor de nasjonale rammer som legges for gradene, vil det være en stor utfordring for Universitetet i Tromsø å utforme fagtilbudene slik at de gir svar på landsdelens krav og forventninger.

Utdanningsinstitusjonen har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø.

Dette er nedfelt både i Lov om universiteter og høgskoler og i Lov om studentsamskipnader. Institusjonens ledelse skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for og arbeide for et godt studiemiljø og bedret studentvelferd. De overordnede hensyn vil være nedfelt i

arbeidet med utviklingen av studietilbudene. For et universitet vil det, sannsynligvis i økende grad, være avgjørende å ha et inspirerende studiemiljø og attraktive studietilbud. Et fortrinn ved å studere ved Universitetet i Tromsø har vært små enheter og nærhet mellom student og lærer. I en periode med mer stabilt studenttall bør det igjen rettes oppmerksomhet mot denne siden av virksomheten.

Arbeidet med avklaring og konkretisering av hva som ligger i strategisk ansvar for det helhetlige læringsmiljøet må videreføres i samarbeid med Studentsamskipnaden i Tromsø og studentenes egne organer, og gjennom arbeidet i Velferdsutvalget som nå også omfatter Høgskolen i Tromsø. Partene vil arbeide videre med sikte på å utvikle en overordnet strategi for det helhetlige læringsmiljøet.

Et aktivt rekrutteringsarbeid er nødvendig

for å kunne videreføre den utdanningsmessige likestillingen mellom regionene som har skjedd de siste tiår. Det vil også være avgjørende for at universitetet skal kunne trekke til seg de forskertalentene det må ha. Institusjonen er stilt overfor betydelige utfordringer: økt utflytning fra landsdelen, en større tilbøyelighet blant nordnorsk ungdom til å studere utenfor egen landsdel enn det som gjelder landet for øvrig, et stramt arbeidsmarked, en periode med små årskull, økt konkurranse mellom institusjonene og ny teknologi som tilbyr utdanning med stor fleksibilitet. På denne bakgrunn har Universitetet i Tromsø et særlig ansvar for å motivere nordnorsk ungdom til universitetsutdanning og å gi en helhetlig og god informasjon om slik utdanning generelt og Universitetet i Tromsø spesielt. Det vil også være et mål å øke andelen nordnorsk ungdom som studerer i egen landsdel. Videre vil Universitetet i Tromsø arbeide for å rekruttere en større andel av sørnorsk ungdom til studier i nord. Universitetet i Tromsø vil konkretisere sin rekrutteringspolitikk i en egen handlingsplan.

Rekruttering til særskilte fagområder.

Det vil variere over tid hvilke fagområder som har lav studenttilgang. Universitetet vil ha et særlig ansvar for å stimulere studenter til å velge fagområder som har vansker med rekrutteringen. Institusjonen må derfor ha en fleksibel rekrutteringspolitikk. I en periode på 90-tallet har realfagene hatt rekrutteringssvikt. Det vil derfor i en periode framover være et mål for Universitetet i Tromsø å utvikle tiltak for å bedre rekrutteringen til realfag og IT. Det er grunn til å tro at dette vil endre seg over tid og at også andre fag vil ha behov for spesielle tiltak.

6. Formidling

Forpliktelsen til å bringe kompetansen ut til samfunnet.

Dette står som et selvstendig mål, nedfelt i Lov om universiteter og høyskoler. Formidlingen er også et middel til å oppnå nødvendig forståelse og støtte i samfunnet for å kunne utvikle og videreføre virksomheten innen forskning og utdanning. Det er spesielt viktig for den framtidige utviklingen at det skapes økt forståelse for grunnforskningens betydning. Det er viktig for at formidlingen skal nå fram at den ikke bare rettes mot allmennheten som helhet, men spesifikke grupper som for eksempel barn og unge, lærere, journalister, politikere, besøkende, forskerkolleger og nye studenter.

Universitetet i Tromsø vil prioritere formidling via internett.

Det vil være avgjørende at det skjer en kontinuerlig videreutvikling på dette området. Dette vil ikke minst være viktig med hensyn til rekruttering til studiene, ikke minst når det gjelder rekruttering fra utlandet. I økende grad orienterer ungdomsgruppene seg om tilbud som er tilgjengelige på det elektroniske nettet. Men også for rekruttering av personale og for profilering av institusjonen overfor allmennheten vil betydningen av denne presentasjonsformen øke. Med utviklingen av det digitale biblioteket vil UB være et sentrum for informasjons- og dokumentformidling ved Universitetet i Tromsø.

Universitetet i Tromsøs forlagsvirksomhet

Det utformes en samlet politikk for universitetets publisering. IT åpner for store muligheter for å integrere publiseringsevirsomheten sammen med annen informasjonsbehandling. Økonomi og rettigheter knyttet til elektronisk publisering avklares.

Tromsø Museum - Universitetsmuseet i Tromsø (TMU) skal være sentral i Universitetet i Tromsøs formidling og profilering

Universitetet skal utvikle og vedlikeholde en tydelig formidlings- og profileringsstrategi. TMU har i denne sammenheng en betydningsfull funksjon. Et sentralt virkemiddel vil være å flytte TMU til nybygg i Breivika og slik skape en møteplass for allmennheten med det samlede universitetsmiljøet og gode vilkår for museumsvirksomheten. Dette er et prioriteringsspmålsom vil bli tatt opp når byggingen av Teorifagsbygget er sikret.

Konferanser og sommeruniversitet skal være en viktig del av Universitetet i Tromsøs utadrettede virksomhet

Teorifagsbygget vil gi universitetet hensiktsmessige konferanselokaler og på denne måten kunne bidra positivt til denne siden av universitetets utadrettede virksomhet. Etableringen av et sommeruniversitet vil være et tiltak som må vurderes i en slik sammenheng. Dette vil også ha betydning i forbindelse med etter- og videreutdanningsvirksomheten.

Behovet for en samlet formidlingsstrategi.

Det er mange aktører og mange tiltak rettet inn mot formidling og informasjon overfor samfunnet. For å få en mer samordnet effekt vil det være behov for å utvikle en allmennrettet formidlingsstrategi, på linje med det som er foreslått fra Norges forskningsråd. Ved siden av museet, som nevnt ovenfor, vil fakultetene og universitetsbiblioteket og øvrige enheter ved universitetet være viktige aktører i dette arbeidet. Universitetets samlede formidlingsvirksomhet må også utvikles i et nært samarbeid med sentrale eksterne parter som NORUT Gruppen AS og Polarmiljøsenderet AS.

7. Universitetet i Tromsø og det internasjonale samfunnet

Det internasjonale arbeidet blir en stadig viktigere del av universitetspolitikken.

Nye strategier og overordnede målsetninger må utarbeides med utgangspunkt i fakultetenes og enhetenes egne strategier og handlingsplaner, med et samlet institusjonsperspektiv. Det institusjonelle samarbeidet vil bli et stadig viktigere element i den internasjonale utviklingen av høyere utdanning og vil i større grad ta over for de tradisjonelle, mer personavhengige samarbeidsprosjektene.

De institusjonelle avtalene vil i framtida i større grad bygge på sentrale rammeavtaler.

Myndighetenes økte engasjement i den sammenhengen vil knytte/binde midlene til de formelle samarbeidene og legge større vekt på ansvaret hos institusjonsledelsen.

Universitetets handlingsplaner for internasjonal studentutveksling må evalueres og reformuleres.

Universitetets internasjonale innsats har økt på 90-tallet og har hatt en positiv utvikling i forhold til målsetningene fra forrige strategiplan.

Neste fase må først konsentreres om en kvantitativ og kvalitativ evaluering av måloppnåelsen før den framtidige kursen kan staves ut og en handlingsplan skisseres. Prioriteringer innenfor det internasjonale feltet vil måtte falle sammen med universitetets prioriteringer for øvrig, også ut fra et ressursbetraktning. Universitetets totale internasjonale virksomhet må vurderes i forhold til universitetets prioriterte områder, deriblant også «sovende» avtaler. Bredde i samarbeidet må

vurderes mot en spesialisering og foredling av et muligens totalt sett færre antall avtaler, både i nye og eksisterende samarbeid.

Målet om 10% internasjonale studenter samt paritet i utvekslingen må søkes nådd gjennom bedre rekrutteringstiltak. Det må også arbeides for en lettere tilgang for studentene ved Universitetet i Tromsø til de ulike utvekslingsavtalene. Studentene må også stimuleres til å dra utenlands for å studere.

Vi står nå foran et generasjonsskifte i EUs nye utdanningsprogrammer fra år 2000, sammen med EUs 5. Rammeprogram for forskning og teknologiutvikling. Andre interessante samarbeidsmuligheter ligger også foran oss. Felles for de nye programmene er at de er mer prosjektorienterte og omfatter både forskning og utdanning, noe som vil nødvendiggjøre et nærmere samarbeid om internasjonaliseringen mellom de sentrale avdelingene og fakultetene. Utviklingen av et sommeruniversitet vil også være et viktig tiltak når det gjelder utviklingen av det internasjonale samarbeidet og økt rekruttering av utenlandske studenter.

8. Universitetet i Tromsø og omgivelsene

Universitetet - en institusjon i det offentlige søkelys.

Både begrunnelsene for å opprette Universitetet i Tromsø og det forhold at universitetet er den sentrale kunnskapsinstitusjonen i landsdelen har som konsekvens at institusjonen er i det offentlige søkelyset på en annen måte enn universiteter i områder med større befolkningstetthet og flere store institusjoner. Ved siden av «allmennheten» vil det være spesifikke grupper som har spesielle interesser i og krav til universitetet. Regionalt vil dette kunne være ulike næringsinteresser, profesjoner, offentlig forvaltning, utdanningsinstitusjoner, kulturelle interesser og organisasjoner av forskjellig art. De sentrale myndigheter står som samfunnets formelle oppdragsgivere og er slik de mest betydningsfulle premissgivere for virksomheten.

Universitetet må videreutvikle samspillet med sine samarbeidspartnere.

Universitetet i Tromsø har i vesentlig grad håndtert kontakten til omverdenen på ad hoc basis. Ved de enkelte fakultet/fag er det etablert forholdsvis faste møteplasser/konferanser med profesjoner, næringer, forvaltningsområder (som eksempelvis helsetjenesten, fiskerinæringen, skoleverket, offentlig forvaltning). På sentralt nivå er det regelmessig kontakt til departement, Storting, fylke og kommune. I en mer utpreget konkurransesituasjon og i en tid med raske, teknologisk betingede endringer, vil det være behov for å organisere forholdet til omverdenen på en mer planmessig og strategisk sett mer formålstjenlig måte. Gjennom den europeiske universitetsorganisasjonen CRE har Universitetet i Tromsø tatt del i prosjektet «The dialogue of universities with their partners: comparison of different regions of Europe». Prosjektet er et forsøk på å komme fram til et samlet bilde av omgivelsenes syn på de europeiske universitetene. Det legges til grunn en oppfatning om at universitetenes framtidige utvikling i stor grad vil bli bestemt av hvordan de forholder seg til omgivelsenes krav og forventninger. Dette bør derfor inngå som et element i universitetets strategiplaner.

Det må utvikles nye møteplasser.

Ett av tiltakene universitetet har brukt for å bedre kontakten med omgivelsene er de årvisse Vårkonferansene. Erfaringene med disse arrangementene har vist at det er vanskelig å få næringslivet i tale. Erfaringer og tilbakemeldinger i forbindelse med CRE-prosjektet tilsier at et mer strukturert og avgrenset arrangement, for eksempel som en rundebordskonferanse, kan være hensiktsmessig. Universitetet bør i sin videre planlegging søke å legge til rette for en mer systematisk og regulær kontakt med de viktigste interessentene i landsdelen. Innen fagområder som fiskerifag, medisin og sivilingeniørutdanningen er det etablert en del kontakt, men også her

foreligger muligheter for videre utvikling. Det vil i denne sammenhengen være viktig å legge til grunn en vid definisjon med hensyn til hvem som er samarbeidspartnere.

Universitetet er avhengig av utviklingen av randsoneinstitusjonene.

Den nærmeste eksterne samarbeidspartner for universitetet er forskningskonsernet NORUT Gruppen AS og dets fem datterselskaper. Forskningskonsernet fungerer som et supplement til universitetet både når det gjelder kunnskapsgenerering og formidling. NORUT har også viktige oppgaver ved å bidra til entreprenørvirksomhet og kommersialisering. Dette gjøres delvis ved at ulike programmer for nyskaping og teknologiformidling forankres i NORUT-organisasjonen.

De økte krav til inntjening fra oppdragsvirksomheten kan føre til at universitetet og forskningskonsernet i noen grad kan få motstridende interesser. For å komme til en avklaring på dette området er det nødvendig også å involvere departementet som fastlegger inntektskravene for oppdragsvirksomheten. Dette vil blant annet bli gjort med utgangspunkt i en utredning foretatt i regi av Det norske universitetsråd om institusjonenes forhold til randsoneinstitusjonene. Som sentral eier i NORUT Gruppen AS ser universitetet det som en viktig oppgave å støtte opp under og medvirke til at konsernet til enhver tid har en funksjonell organisasjonsform og at kontakten til universitetet og forskningsmiljøene skjer på en hensiktsmessig måte.

Polarmiljøsenteret AS er en nyetablering med 7 samarbeidende institusjoner som allerede har eller vil kunne utvikle forskningssamarbeid med universitetet. Etter innflyttingen i nye og tjenlige lokaler ligger forholdene vel til rette for videreutvikling av samarbeidet.

Universitetet har et ansvar for utvikling av entreprenørskap og kommersiell utnyttning av ideer.

Både sentrale myndigheter og lokale interesser ønsker at universitetet skal bidra mer aktivt i å skape ny virksomhet og fremme positive holdninger til entreprenørskap. Den type virksomhet som f.eks. er igangsatt gjennom prosjektet «Forum for næringslivsrettet etter- og videreutdanning» bør videreutvikles.

Forskningsparken i Tromsø AS (FPT) har vesentlig betydning for kommersialisering av ideer fra universitetsmiljøet, blant annet gjennom programmet FORNY Nord-Norge. Samarbeidet med FPT åpner for gode utviklingsmuligheter for kunnskapsbasert næringsutvikling.

Universitetets innvirkning på nyskaping og virksomhetsetablering.

Det forventes av universitetet at det skal bidra til nyskaping og arbeidsplasser. At en utdannings- og forskningsinstitusjon med 1600 ansatte og over 6000 studenter skaper ny virksomhet er åpenbart. De næringsmessige ringvirkninger kan deles inn i fem typer effekter: en tilbudseffekt, en etterspørselseffekt, en magneteffekt, en forskningsforankret innovasjonseffekt og en sosio-kulturell moderniseringseffekt. Mye av oppmerksomheten omkring universitetets ringvirkninger har vært rettet mot den forskningsforankrede innovasjonseffekten. Virkningen kan her være indirekte, som gjennom utvikling av produkter og prosesser i etablerte virksomheter. Omfanget blir derfor vanskelig å dokumentere. Med utgangspunkt i forskningen rundt universitetet har det blitt etablert ca 40 bedrifter. Det er likevel et åpent spørsmål om ikke den indirekte virkningen er større.

I dialogen med samfunnet, direkte og via myndighetene, er det viktig å framholde at universitetets direkte medvirkning til nyskaping og arbeidsplasser ikke skal være et overordnet mål.

Universitetets hovedoppgave er å generere ny kunnskap, å være et brohode til de fremste kunnskapsmiljøene i verden og å utdanne kandidater som behersker metoder og har kunnskaper tilegnet ved en forskningsbasert utdanning. Universitetet skal ikke skape arbeidsplasser, men utdanne kandidater som både kan gå inn i eksisterende virksomheter og som selv kan skape arbeidsplasser. Den langsiktige nytten av grunnforskningen, som også har betydelige kulturelle og immaterielle effekter, må framholdes i dialogen. Universitetet kan ikke påta seg rollen med å være

problemløser nummer en i landsdelen. Stilt overfor utfordringer som for eksempel flyttestrømmen de seinere år, bør universitetet likevel kunne framstå som et sentralt instrument.

For å kunne videreutvikle en strategi for universitetets samhandling med omgivelsene er det viktig å kunne dokumentere virkningene av etableringen av Universitetet i Tromsø på en god måte. Dette gjøres gjennom prosjektet «Ringvirkninger av universitets- og forskningsmiljøet i Tromsø», som går fram til 1999.

9. Arbeidsmiljø og personalpolitikk.

Et godt arbeidsmiljøet har betydning for annen måloppfyllelse.

For at de overordnede målene for Universitetet i Tromsø skal kunne oppfylles, er det viktig at institusjonen i vid forstand har et godt arbeidsmiljø både for studenter og ansatte. Universitetet i Tromsø må oppleves som et sted der det er godt å arbeide. Dette innebærer verdivalg som bidrar til å fremme den enkeltes opplevelse av:

- frihet i arbeidssituasjonen
- rettferdighet, forutsigbarhet og likebehandling i forvaltningen
- fellesskapsfølelse
- muligheter for medinnflytelse
- stolthet i forhold til arbeidsplassen
- utviklingsmuligheter i jobben.
- å arbeide i et miljø hvor det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet ivaretas

Dette betyr at universitetet må sette konkrete mål som det skal arbeide for når det gjelder gode rammevilkår for ansatte og studenter når det gjelder såvel materielle vilkår som organisatoriske, psykiske og sosiale forhold. I denne sammenhengen vil et kontinuerlig, aktivt arbeid med helse, miljø og sikkerhet (HMS) med vekt på å utvikle og videreføre internkontrollsystemet være sentralt. Det legges vekt på at universitetet har en tydelig miljøpolitikk rettet mot begrenset ressursbruk og redusert fysisk forurensing.

Det må rekrutteres flere kvinner til forskerutdanning og forskerstillinger.

Det er utarbeidet virksomhetsplan for likestilling. En hovedutfordring er å rekruttere flere kvinner til faste vitenskapelige stillinger. Det er bare en kvinneandel på 10 % blant professorene ved Universitetet i Tromsø. Det registreres en svak forbedring når det gjelder førsteamanuensisstillingene, men ennå er det under 1/3 kvinner i disse stillingene. Det er nær 50 % kvinner i stipendiatstillingene. For å rette opp underrepresentasjonen på professornivå, vil det være nødvendig framover å arbeide etter de retningslinjer som lagt ned i virksomhetsplanen med å rekruttere flere kvinner til utdanninger med få kvinner, rekruttere flere kvinner til forskerutdanning og utarbeide en rekrutteringspolitikk som tar hensyn til kvinners livssituasjon og de særlige behov kvinnelige forskere har.

Rekruttering til vitenskapelige stillinger.

Universitetet har vedtatt en handlingsplan for rekruttering til vitenskapelige stillinger. Bakgrunnen for denne handlingsplanen var at det norske universitetssystemet inneværende periode står foran en markant utskifting av personale på grunn av aldersavgang. Det er derfor nødvendig å ha en klar strategi for å sikre tilstrekkelig og godt kvalifisert personale til institusjonen. Handlingsplanen inneholder 19 tiltak for bedret rekruttering, herunder rammebetingelser for forskning og sosiale tiltak. Mange av tiltakene er avhengig av økonomiske ressurser, til drift, utstyr og bygninger, og universitetet vil være avhengig av bevilgende myndigheter for å innfri en vesentlig del av tiltakene.

Det varierer over tid hvilke fagområder som har rekrutteringsproblemer. Det vil derfor også variere noe hvilke tiltak som er de mest effektive. Men det synes å være en felles erfaring at det viktigste rekrutteringsmiddelet institusjonen rår over er fagmiljøenes aktivitet og arbeidsvilkår. Rammevilkårene for forskningen vil derfor være avgjørende for hvor godt en lykkes med rekrutteringen av vitenskapelig personale.

For at Universitetet skal nå sine mål må institusjonen ha en kompetansepolitikk som omfatter alle grupper i virksomheten.

Gode muligheter for kompetanseutvikling for de teknisk/administrative tilsatte er av vesentlig betydning for at organisasjonen til enhver tid skal kunne ha den kunnskap, motivasjon og fleksibilitet som vekslende utfordringer krever. Dette vil også inngå som del av universitetets interne strategi for etter- og videreutdanningsreformen.

Lønnspolitikken må utvikles videre.

Den enkelte ansatte må oppleve at arbeidsinnsatsen blir rettferdig belønnet. For at institusjonen skal kunne rekruttere det personale den trenger for å kunne løse sine oppgaver, vil det i enkelte tilfeller være nødvendig å innrette lønnspolitikken etter et konkurransepreget marked. Den videre utviklingen av lønnspolitikken skal skje gjennom en åpen prosess.

Det er behov for en egen seniorpolitikk.

Gjennomsnittsalderen ved Universitetet i Tromsø er lavere enn ved de øvrige universitetene i landet. Det bør tas initiativ til å etablere en seniorpolitikk som innebærer at de ansattes kunnskaper og erfaringer blir ivaretatt også ved overgangen til pensjonsalderen. Muligheten til å ivareta den enkeltes interesser og ferdigheter etter overgangen vektlegges og det bør gjøres tiltak som sikrer at de ansatte også opplever institusjonstilknytningen som pensjonister.

Det er behov for en kontinuerlig organisasjonsutvikling.

Det bør kontinuerlig være en løpende oppmerksomhet rettet mot organisasjonsutvikling. Dette skal tjene flere hensyn. Institusjonen må ha en organisasjonsform som er hensiktsmessig sett i forhold til de oppgaver som skal løses. Det er imidlertid viktig å ikke legge inn i organisasjonen et omstillingspress som virker destabiliserende. Samtidig må det etableres aksept for at det løpende vil foregå endringsprosesser. Det er viktig at disse prosessene skjer på en åpen måte i forhold til studenter og ansatte, og at samarbeidsfora som eksisterer og de kanaler for medbestemmelse som eksisterer blir utnyttet.

Universitetet som arbeidsplass for studentene.

Ivaretagelsen av studentenes interesser innen dette feltet vil først og fremst skje gjennom ivaretagelsen av det totale læringsmiljøet og utviklingen av læringsformer tilpasset en utdannende, ikke eksamensgivende, institusjon. Lokalbehov med utgangspunkt i studentenes behov inngår i universitetets utbyggingsplaner.

Studentene må kunne tilbys aktivitetsmuligheter.

Universitetet har ikke hatt som politikk å være selvforsynt med hensyn til velferdsytelser. Det har vært et mål at studenter og ansatte skal integreres i byens kulturelle- og sosiale liv og benytte de samme tilbud som den øvrige befolkningen. I de seinere år har universitetet og Studentsamskipnaden arbeidet for å kunne tilby tiltak som idrettshus og studenthus. Bakgrunnen for arbeidet med idrettshuset var delvis at tilgangen på treningslokaler i byen er vanskelig. Også innen andre områder vil det kunne være nødvendig å gjøre spesielle tiltak for å fremme trivsel og fellesskapsfølelse blant studentene. Dette vil også kunne ha stor betydning for rekrutteringsarbeidet.

10. Infrastruktur og fellestjenester.

Den viktigste ressursen som universitetet rår over er menneskene som arbeider der; studenter og ansatte. Det er imidlertid grunn til å anta at den materielle utrustning og utforming betyr mer ved Universitetet i Tromsø enn ved andre tilsvarende organisasjoner. Dette kommer både av de klimatiske forhold og det forhold at universitetet på grunn av begrenset institusjonsstøtte i lokalmiljøet må være selvhjulpent i større grad enn hva tilfellet er for institusjoner i større befolkningskonsentrasjoner. For at Universitetet i Tromsø skal kunne klare seg i konkurransen om studenter, ansatte og ressurser i perioden framover, er det avgjørende at institusjonen kan utvikle en offensiv IT-strategi og at den makter å gjennomføre denne.

Det er behov for videre utbygging i Breivika.

Universitetet disponerer i dag en bygningsmasse som oppleves som hensiktsmessig, men som ikke er dimensjonert for mer enn 2 740 studenter. Et sentralt mål vil være å få realisert byggingen av Teorifagsbygget, tidlig i perioden. Medregnet Farmasibygget vil det da være permanente bygg for nær 6 000 studenter i Breivika. Prioritering av videre utbygging, med sikte på samling av universitetet i Breivika, skal vurderes når framdriften av Teorifagbygget er sikret. De gjenstående enhetene som da skal vurderes er: Tromsø Museum, Universitetsmuseet, Institutt for fysikk, som i dag holder til ved Nordlysobservatoriet, Institutt for biologi og Institutt for geologi som har lokaler i Gjennomgangsbygget og eventuell utvidelse av MH-bygget som følge av økt opptak til medisinstudiet.

Bevilgningene til vitenskapelig utstyr må økes.

Bevilgningene til vitenskapelig utstyr har vært lave siden midten av 90-tallet. Mye av det vitenskapelige utstyret ble anskaffet tidlig i universitetets etableringsfase og er nå nedslitt og uhensiktsmessig. Det argumenteres i budsjettforslagene for betydningen av stabilt økte utstyrsbevilgninger. Dette er nødvendig for å kunne utføre god forskning og utnytte ressursene hos studenter og ansatte. Gammelt og slitt utstyr innebærer også sikkerhetsmessig risiko. En god utstyrsutrustning vil også være et godt virkemiddel når det gjelder å rekruttere og holde på gode forskere.

Utviklingen av informasjonsteknologien er avgjørende for universitetets utvikling.

Mer enn noe annet vil sannsynligvis utviklingen av informasjonsteknologien bli bestemmende for universitetets utvikling framover. I dette notatet kunne temaet vært omtalt og framhevet under hvert av hovedavsnittene. For universitetets framtidige utvikling vil det være nødvendig å sette temaet sentralt på dagsordenen og klargjøre hvilke overordnede målsettinger som skal gjelde for framtidig bruk av IT-teknologi innen forskning, undervisning, formidling og forvaltning. Fagmiljø og enheter må trekkes aktivt med sikte på å konkretisere hvilke IT-baserte tjenester som skal tilbys ansatte og studenter. Det vil bli utarbeidet en samlet IT-strategi for Universitetet i Tromsø.